

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

Quod vna sit vera fides. Et quòd illa sit Christiana, multis argumentis ostenditur. Cap. III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

qui crediderint, hæc sequetur. Sicut impetuositas fluminis tunc primo apparet quam fluuius inuenit obstaculum: sic fidei virtuositas, cum aliquid impugnans habuerit. ¶ Itæ fides sic potest describi: Fides est, digna Deo credulitas. Credulitas digna Deo est credere ei propter se, & super omnia. Vnde super illud 2. Corinth. 3. Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, dicit glo. quod cogitare est initiu fidei: assentire autè summæ veritati propter se & super omnia, est eius cõplementu. Et notandũ, quod licet fides viua non assentiat primæ veritati principaliter propter rationes, tamen rationes posunt esse introductiua ad eã. Sed postquã ipsa introducta fuerit, dicit sicut dixerunt Samaritani mulieri Samaritanæ: Iam nõ propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audiimus & scimus, quia hic est saluator mundi. Ioan. 4. August. in lib. de Correctione & gratia: Aliud est adiutorium sine quo aliquid non fit, & quo aliquid fit: nam sine alimentis non possumus viuere: non tamẽ afferunt alicui alimẽta, quod viuat qui mori voluerit, quasi causa sine qua nõ sit, vel ratio nõ sit. Fides viua in anima est, vel speculum creaturaru, vel miracula, vel rationes, vel doctrina: sed lux infusa desuper principalis causa est quod intellectus consentiat firmè in ea quæ sunt fidei. Vnde August. dicit, quod fides est illuminatio mentis ad summã veritatem. Et super illud Mar. 9. Credo Domine, adiuua meã incredulitatẽ, dicit glo. Credulitas nostra infirma est, nisi sit innixa adiutorio Dei.

Quod vna sit vera fides. Et quod illa sit Christiana, multis argumentis ostenditur.

CAP. III.

Sequitur de vnitãte fidei, de qua legitur Ephesior. quarto: Vnus dominus, vna fides. Quinque verò videntur facere ad vnitãtẽ fidei. Primò hoc, quod illud de quo principaliter est fides, vnum est. Vnde super illud, Vna fides, dicit glo. Vnum & idem est quod creditur à cunctis fidelibus. Vnde fides catholica dicitur: id est, vniuersalis. Deus de quo fides est, principaliter vnus est, & non mutatur. Exod. decimo: Audi Israel, Deus tuus vnus est. Psal. Non erit in te Deus recens. Iaco. 2. Apud quem non est transmutatio. Hieronymus: Nec fides mutatur. Tob. 2. Vitã illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab illo. Secundò hoc, quod fides est lumen infusum desuper, & non est à probabilitate rerũ quæ creduntur: idè non diuersificatur secundum diuersitatẽ rerũ creditarũ. Ipsa est lucerna quã Dei sapientia accendit ad recuperandã drachmam perditã. Luc. 15. glo. Drachmã est numus

corræ

certæ quãtitatis habens imaginem regis. Drachma perdita est homo qui ad imaginem Dei creatus, in peccatum lapsus est. Ad eandem lucernã possunt diuersa videri, & vna fide diuersa credi. ¶ Tertio hoc, q̄ vna est ratio credendi in omnibus articulis, scilicet prima veritas, cui fides vna semper principaliter innitur. Credulitas quæ per rationes est, secundũ diuersitates rationum debet diuersificari: sed non sic est in fide. ¶ Quarto hoc, q̄ natura hominũ vna, & eadem est apud omnes: ergo & naturalia hominũ eadem debent esse apud omnes: sed intellectus debet Deo de iure naturali obsequium fidei: ergo fides vna & eadem debet esse apud omnes: vnica ergo est vera fides. ¶ Quinto hoc, quod affectiones quas affectus hominis debet Deo, eadem sunt apud omnes: ergo & eadem rationem quod debet intellectus Deo, idem erit apud omnes. Præterea affectionum causa sunt apprehensiones præambula: vt timoris causa est apprehensio diuinæ potentiz vel iustitiæ: spei causa est apprehensio diuinæ liberalitatis, vel misericordiæ: amoris causa est apprehensio diuinæ bonitatis: ergo quum affectiones istæ eadẽ sint apud omnes, & apprehensiones quæ sunt causa illarum, eadem erunt apud omnes. Apprehensiones verò de Deo in præsentia oportet esse fidei, propter paruitatem intellectus hominum, sicut prius ostensum est: ergo vera fides vna & eadem est apud omnes. Præterea aut aliquod obsequium debet Deo intellectus humanus, quod sine eius iniuria nõ possit non soluere, aut nullum. Si dicatur quod nullum, ostenditur hoc esse falsum, per hoc quod simili ratione nec affectus aliquod obsequium deberet Deo, nec etiam corpus: ergo Deus nõ esset Dominus verus, quum nullum seruitium deberetur ei. Præterea conqueritur Dominus de subtractione seruitij affectus, Malach. i. Si pater ego sum, vbi est honor meus: & si Dominus ego sum, vbi est timor meus? Præterea certũ est cuilibet habenti rationem bene dispositam, quod sine Dei iniuria non potest dici Deum nõ esse adorandum, vel venerandum, vel timendum, vel amandũ. Præterea omnis secta igne & ferro persequitur sentientes contraria fidei suæ, etiam potius, quàm fures vel raptores. Philosophus etiam dicit, eos qui dicunt deos non esse adorandos, pœna indigere. Relinquitur ergo, quod aliquod certum seruitium intellectus debetur Deo, quod specialiter consistit in credendo illi. Aliud enim obsequium secundum intellectum, non videtur ei posse soluere vniuersitas hominum. Cogitare solum siue bonum, siue malum, non videtur meritorium esse

esse vel demeritoriū: alioqui Deus qui omnia mala videt, pessimus esset: ergo assensus vel dissensus cogitationi adueniens, meritum vel demeritum facit. Assensus possibilis vniuersitati hominum circa illa quæ de Deo sunt fidei est: ea autē quæ homo tenetur credere de Deo, non sunt infinita: sunt ergo aliqua certa quæ quilibet adultus, nisi sit mēte alienatus, tenetur credere de Deo. Vnde Heb. ii. Credere oportet accedentem ad Deū quia est, & inquirentibus se remunerator sit. Vbi dicit glo. Sine hac fide nemo vnquam saluari potuit. Si quis tamen obiiciat, quod non est necesse eadem credi de Deo ab omnibus propter paruitatem intellectus quorundā, vel propter defectum doctrinæ vel gratiæ, sed sufficit quædam de Deo credi ab vno, & alia ab alio. Ad hoc dicendum est, quod nullus est adultus, nisi sit mente alienatus: cuius intellectus capax esse non possit eius quod est Deum esse timendū, honorandum, amandū, & in eo esse sperandum: & nunquam fuit mundus quin habuerit doctrinam sufficientem ad huiusmodi credenda. Vnde Gregor. loquens de parabola illa quæ est de operariis in vineam missis, Matth. 20. dicit, Paterfamilias conditor noster est, qui habet vineam vniuersalem ecclesiam, quæ ab Abel vsque ad vltimum electum qui in fine nasciturus est, quot sanctos protulit, tot palmites misit. Hic pater exiit ad excolendam vineam mane hora tertia, sexta, nona, vndecima, operarios conduxit: quia à mundi huius initio vsque ad finem ad erudiendam fidelium plebem, prædicatores mittere non desistit. Gratia etiam non deest alicui adulto sanæ mentis ad prædicta, nisi culpa eius impediat. Si quis tamen esset in loco vbi doctrinam circa talia non posset habere, verisimile est nisi culpa sua hoc impediret, occultam inspirationem ei vicem doctrinæ supplere, vel per creaturarum pulchritudinem de conditore & rectore vniuersitatis admoneri. Est igitur vna fides vera omnium verè fidelium, licet inter eos qui aliqui plura, aliqui pauciora de Deo explicitè credant. Omnes tamen parati debent esse credere Deo in omnibus, quæ vel per se, vel per viros fide dignos eos docere vellent. Debent etiam omnes credere omnia, illa esse vera, quæ propheta & alij homines spiritu Dei docti crediderunt & docuerunt. Omnes autem sectæ quantum ad ea in quibus non conueniunt cum illa & vera vnica fide, errores sunt.

Argumenta quibus fides Christiana vnica & vera ostenditur.

Illa verò vera & vnica fides, fides Christiana est: sicut multipliciter potest ostendi. Et primò miraculorum confirma-

rione. Nulla enim alia secta habet miracula ad sui confirma-
 tionem. Miracula huius fidei ab Abel filio Adam facta legun-
 tur. De quo legitur Gen. 4. Respexit Deus ad Abel & ad mu-
 nera eius. Quo modo respexit, alia translatio determinat, quæ
 sic habet, Inflammavit Deus super Abel & super munera eius.
 Ignis enim de celo oblationem eius incendit: ut legitur fa-
 ctum Eliæ in Carmelo. 3. Regum 17. & in Leuit. 9. sub Moysè.
 Deinde subsequuta sunt miracula sub Noë, & sub Abraham, &
 sub aliis vsque ad legem Moysi, & in gente Hebræorum mul-
 tiplicata sunt, & ab exitu Ægypti vsque ad ingressum terræ
 promissionis consolata sunt gentem illam, & donec gens illa
 deseruit hanc fidem, non deseruerunt eam miracula. Tan-
 dem cum hæc fide in Apostolis miracula translata sunt ad Ec-
 clesiam ex Iudæis & gentibus collectam. Miracula verò qui-
 bus hæc fides confirmata est, talia fuerunt, quòd solus Deus ea
 facere poterat: sicut fuit statio Solis & Lunæ ad spatium xij.
 horarum ad præceptum Iosue ministri Dei obediens Domi-
 no voci hominis. Iosue 10. Et regressus solis tempore Ezechia:
 Esaiæ 38. Et obscuratio Solis & Lunæ in passione Domini fa-
 cta, propter quam philosophi qui Athenis erant, non valentes
 inuenire naturalem causam illius obscurationis, inducti sunt
 ad hoc, ut dicerent, quòd Deus naturæ patiebatur: & constitu-
 erunt aram illi Deo ignoto, de qua Act. 17. Quis dubitat de hoc,
 quòd ille solus cursum solis mutare potest, qui instituit? Item
 noticia linguarum data Apostolis, & illuminatio subita, quia hi
 qui erant idiotæ docti facti sunt secundum promissionem eis fa-
 ctam à Christo. Ioã. 14. Paraclerus autem Spiritus sanctus quem
 mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, &c. Luc. 21.
 Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere
 & contradicere omnes aduersarij vestri. ¶ Item roboratio Apo-
 stolorum, qui cum adeo debiles essent, quod Petrus qui maior
 videbatur esse ad vocem vnius ancillæ, dum mori timuit, vitam
 negavit, virtute Spiritus sancti induti ex alto, adeo fortes facti
 sunt, ut nullum timerent. Luc. vlt. Sedete in ciuitate quousq; in-
 duamini virtute ex alto. Non timebant eos qui iam Dominum
 eorum occiderant. Act. 4. Non possumus, inquit Petrus &
 Ioannes, quæ vidimus & audimus nõ loqui. Itē n̄ subiugatio
 mundi per paucos simplices. Bern. Licet magna & diuina pla-
 nè fuerint miracula quæ Dominus gessit in terris: hoc tamen
 super omnia alia, enituit: quòd in paucis simplicibus totum mū-
 dum & omnem eius altitudinem sibi subiugauit. Item coniun-
 ctio

Actio fidei cum ratione quasi per totum mundum, quod est unum:
 trium operum mirabilium Dei, quae enumerat Bernar. dicens,
 Tria opera, inquit, fecit omnipotens illa maiestas in assump-
 tione nostrae carnis, ita singulariter mirabilia, & mirabiliter
 singularia, ut talia nec facta sint, nec facienda sint amplius super
 terram. Coniuncta sunt quippe adinuicem Deus & homo, ma-
 ter & virgo, fides & cor humanum. Multi etiam mortui resu-
 scitati sunt & a Christo & a fidelibus in nomine Christi. Quis
 autem dubitat quod Deus solus qui homini vitam dedit, potest
 ei eam reddere, postquam eam amisit? Ioan. 10. Potestatem ha-
 beo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam. Quomo-
 do purus homo hoc posset? Posita enim anima iam non esset
 homo qui eam posset sumere. Cum enim anima ponitur, ho-
 mo definit esse. Qui vero non est, se rescire non potest. In no-
 mine etiam Christi caeci sunt illuminati, leprosi mundati, pa-
 ralytici & alij infirmi insanabiles secundum naturam sana-
 ri. Quae omnia quum Deus qui solus ea facere potuit, ad con-
 firmationem dictae fidei fecerit, & certissimum sit Deum nolle
 testificari mendacium aliquod, nec velle miraculis homines
 inducere in errorem, nec eos subtrahere a cultura sua. & sic di-
 minuere gloriam suam: manifestum est, veram fidem esse fi-
 dem Christianam, quam Deus sic confirmare voluit. Nullus
 enim intellectus bene dispositus hoc reciperet, quod primo ve-
 ritas posset esse mendax, vel vellet esse causa erroris sibi con-
 tumeliosi. De hac testificatione dicitur 1. Ioan. 5. Qui non cre-
 dit filio, mendacem facit patrem: quia non credit in testi-
 monium quod testificatus est Deus de filio suo. Item Ioann. 5.
 Ego habeo testimonium maius Ioanne. Opera enim quae dedit
 mihi pater ut perficiam, ea ipsa opera quae ego facio testimo-
 nium perhibent de me: quia Pater misit me. Item eiusdem 15.
 Si opera non fecissem in eis, quae nemo alius fecit, peccatum
 non haberent. Et eiusdem 14. Pater in me manens ipse facit
 opera. Non creditis, quia ego in Patre: & Pater in me est? Alio-
 quin propter ipsa opera credite. Si quis tamen dicat miracu-
 la illa non esse facta ad fidei testificationem: patet hoc falsum
 esse per modum quo miracula facta sunt. Et exempli causa
 pauca miracula ponamus. Matth. 9. dicit Christus: Ut sciat
 quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi pec-
 cata: tunc ait paralytico, Surge, tolle lectum tuum, & vade
 in domum tuam, & surrexit &c. Patet ex ipsa litera miracu-
 lum illud factum esse in testimonium fidei. Et Actuum 3. dixit

Petrus claudo ex utero matris suae: In nomine Iesu Christi Nazareni surge & ambula. Et sequitur: Et protinus consolidata sunt bales eius, & planta, & exiliens stetit & ambulabat. Et de Dionysio Arcopagita legitur, quod cum disceptaret cum Paulo, forte pertransiit caecus per viam coram eis; & statim ait Dionysius Paulo: Si dixeris huic caeco: In nomine Dei tui vide, & viderit: ego credam statim. Sed ne utaris verbis magicis: quia forte nostri verba quae habent huiusmodi efficaciam, ego praescribam tibi formam verborum. Hanc, inquit, formam verborum dices ei: In nomine Iesu Christi nati de Virgine, crucifixi, mortui, qui resurrexit, & ascendit in caelum, vide. Et ut omnis tolleretur suspicio, praecipit Paulus Dionysio, ut ipse eadem verba proferret. Et in ea verborum forma dixit Dionysius caeco ut videret: & statim vidit, & confessus est Dionysius se credere. De probatione per miracula, dicit Petrus Actuum 2. Iesum Nazarenum virum approbatum a Deo in vobis virtutibus & prodigiis & signis quae fecit Deus per illum in medio vestri, sicut vos scitis: hunc definito consilio & praescientia Dei traditum per manus iniquorum affligentes interemistis. Et Bernardus in sermone de Ascensione, ostendit Christum perfecisse probationem dominij sui, cum in caelum ascendit, his verbis: Cum Iesus se dominum vniuersorum quae sunt in terra, & in mari, & in inferno probasset: non restabat nisi ut aeris & calorum se Dominum probaret. Terra eum Dominum cognouit: quia ad vocem virtutis eius, cum clamaret voce magna, Lazare veni foras: mortuum reddidit. Cognouit mare, quia solidum se praebuit sub pedibus eius. Cognouit infernus, cuius ipse portas areas & vestes ferreos confregit, & Satanam ligauit. Sic inquam qui in ore piscis cum ipso pisce staterem inuenire praedixit, proculdubio & maris, & omnium quae in mari sunt, Dominus fuit. Qui mortuos suscitauit, leprosos mundauit, caecos illuminauit, omnes effugauit infirmitates, Dominus omnium fuit, & eadem manu, qua fecerat quae defecerant, reficiebat. Ad perficiendam igitur fidei nostrae integritatem restat, ut videntibus discipulis per medium aeris Dominus ascendat, & tunc probabitur, quia dominus vniuersorum es. etiam tibi profecto debebitur, ut in nomine tuo omne genu flectatur. ¶ Circa miracula vero notabile est, quod ministri Christi post passionem eius in nomine ipsius maiora miracula fecerunt quam Christus fecisset, sicut ipse promiserat. Ioan. 14. Qui credit in me,

me, opera quæ ego facio & ipse faciet, & maiora horum faciet. Maius fuit, quòd ad umbram Petri sanabantur infirmi, Act. 5. quàm quòd ad tactum vestimenti eius mulier fluxum sanguinis pariens sanata est. Matt. 9. Item longè fuit maius, quòd duo latrones qui veneno sumpto mortui erant, suscitati sunt tunica beati Ioannis Euang. posita super eos. Item Dominus in Euangelio legitur tres mortuos suscitasse: sed de beato Andrea legitur, quòd quadraginta submersos suscitauerit. Item sancti non solum viui, sed & mortui fidem istam miraculis confirmauerunt. Et vt vno verbo dicam, quasi vniuersitas rerum fidem istam mirabiliter confirmauit. Vnde Greg. in homilia Epiphania: Omnia, inquit, elementa authorem suum venisse testata sunt: vt enim de his quidem vsu humano loquar, Deum hunc celi esse cognouerunt, quia protinus stellam miserunt. Mare cognouit, quia sub plantis eius se calcabile præbuit. Terra cognouit, quia eo moriente contremuit. Sol cognouit, quia lucis suæ radios abscondit. Saxa & parietes cognouerunt, quia tempore mortis eius scissa sunt. Infernus cognouit, quia hos quos tenebat mortuos reddidit, & tamen hunc quem Dominum omnia insensibilia elementa senserunt, adhuc infidelium Iudæorum corda Deum esse minimè cognoscunt, & duriora saxis scindi ad penitentiam nolunt: eumque confiteri abnegant, quem elementa (vt diximus) aut signis aut scissionibus Deum clamant. ¶ Secundo potest ostendi veritas fidei Christianæ testium multitudine, omni exceptione maiore, & primò producamus in medium Ioan. Baptistam, qui à prophetis prædictus fuit. In Psal. Parauit lucernam Christo meo. Esa. 40. Vox clamantis in deserto &c. Et Malach. 3. Ecce ego mittam Angelum meum & præparabit viam ante faciem meam. Hunc Deus miraculosè nasci fecit in mundo isto ex sanctis patribus. Cùm Elizabeth esset sterilis, & ambo processissent in diebus suis. Luca 1. vt ferret testimonium Christo, Ioannis 1. Hic venit in testimonium, &c. Quis dubitat de hoc quòd Deus non ideo fecit eum nasci miraculosè in mundo isto, vt testimonium perhiberet mendacio. Ioannis 5. Vos misistis ad Ioannem, & ipse testimonium perhibuit veritati. Eius conceptio & natiuitas pronuntiata sunt ab Angelo. Luc. 1. Hic in vtero materno testimonium dedit Christo. In eodem: Ecce vt facta est vox saluationis tuæ in auribus meis, ait Elizabeth, exultauit infans in gaudio in vtero meo. Sine omnidolo fuit testimonium illud. Ipse tantæ sanctitatis fuit, quòd

Iudæi miserunt ad eum Sacerdotes & Leuitas, vt scirent ab eo virū ipse esset Christus. Io. 1. Et credidissent ei, si dixisset se esse Christum. Io. 5. Vos voluistis exultare ad horā in luce eius, vt crederetis ipsum esse Christum. dicit Gloss. interli. Quanto magis debuerunt credere ei ferenti testimonium alij; efficacius enim est testimoniū quod aliquis perhibet alij, quā quod perhibet sibi. Ioannis 5. Si ego testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum non est verum. Sanctitas Ioannis non solā Christianis, sed etiam gentilibus & Iudæis nota est. Testimonium eius multū efficacius est ad confundēdum Iudæos. Ideo post illud Psalm. Parauit lucernam Christo meo, subditur, Inimicos eius induam confusione &c. Qualiter Christus testimonio Ioannis confuderit Iudæos, habes Matthæi 21. Baptismus, inquit, Ioannis vnde erat? de celo, an ex hominibus? & illi cogitabant intra se, dicentes: Si dixerimus, de celo, dicit nobis, quare ergo non credidistis ei? Si autem dixerimus, ex hominibus: timemus turbam. Omnes enim habebant Ioannem sicut prophetam. De testimonio Ioannis de Christo habes Ioannis 1. Qui post me venturus est, ante me factus est. Ante, scilicet dignitate, quia prior me erat, & de plenitudine eius nos omnes accepimus. Et post: Cuius non sum dignus vt soluam corrigiam calciamenti eius. Item: Ecce agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi. Item: Vidi spiritum descendantem quasi columbam de celo, & manentem super eum, & ego nesciebam eum: sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris spiritum descendantem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est filius Dei. Aliud testimonium est Ioannis Euangelista: Vidimus, inquit, gloriam eius: gloriam quasi vnigeniti à patre. Vidimus, id est, cognouimus, per miracula, per vocem elapsam de celo, per Transfigurationem, Resurrectionem, Ascensionem, Spiritus sancti missionem, gloriam eius talem & tantam, vt decet vnigenitum Dei patris. Et 1. Ioannis 1. Quod fuit ab initio, quod audiuimus & vidimus oculis nostris, quod perspeximus & manus nostræ contrectauerunt, de verbo vitæ, & vita manifestata est, & vidimus & testamur, & annuntiamus vobis. ¶ Fidei nostræ testimonium dant Deus, & homo, & angelus. De primo habemus 1. Ioannis 5. Tres sunt qui testimonium dant in celo: Pater, Verbum, & Spiritus sanctus. Et subditur: Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est, secundum

cundum glossam, Pater perhibuit testimonium Christo, dicendo: Hic est filius meus dilectus. Filius in transfiguratione, ostendendo potentiam deitatis, & speciem beatitudinis. Spiritus sanctus super Christum in specie columbae descendendo, & in nomine Christi corda discipulorum implendo. ¶ Testimonium verò hominum talium fuit qui notæ fuerunt sanctitatis, mundi contemptores, nullum hominem timentes, qui veritatem fidei morte propria ausi sunt confirmare, cum manifestum sit, quòd nullus sani capitis morte mendacium auderet confirmare. Etiam homines mendaces in morte veritatem confitentur. Etiam ipse Christus veritatem fidei morte propria confirmavit. Hoc signum speciale tanquam certissimum promittebat ipse Iudæis. Matthæi 12. & 16. Generatio, inquit, mala & adultera signum quærit, & non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetae. Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus &c. cum omnino duæ res peccatum faciant, scilicet timor & cupiditas, ut dicit glossa super illud Psalm. Incensa igni & suffossa. quæ causa posset esse mendacij in illis qui transitoria bona contemnebant, & mala latentè sustinebant? Philippen. 3. Omnia arbitror ut stercore, ut Christum lucrifaciam. Actuum 20. Spiritus sanctus per omnes ciuitates protestatur mihi dicens: Quoniam vincula & tribulationes Hierosolymis me manent, sed nihil horum vereor. Si quis verò dicat sanctos noluisse decipere, sed deceptos fuisse: Quomodo potuit Christus decipi circa suum esse, cum natura rationalis maximè habeat cognoscere se esse? Augustinus in libro de Anima & spiritu: Nihil tã nouit mens vel anima, quàm id quod sibi præsto est: nec menti vel animæ quicquam magis præsto est, quàm ipsa sibi: nihil ergo tantum nouit, quantum se esse. Quomodo ergo Christus decipi poterat, cum dicebat Ioannis 8. Amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. Item 10. Ego & pater vnum sumus. Item cum naturæ rationalis per se notæ sint operationes suæ: Anima enim per se cognoscit se credere, vel intelligere, vel diligere: quomodo poterat decipi? circa illud Ioan. 8. Ego principium, qui & loquor vobis. ipse sciebat se simplicitè omnium quæ creata erant principium fuisse. Luca 8. Tetigit me aliquis: nam & ego cognoui virtutem de me existè. Item quomodo Paulus circa caelestia bona decipi potuit, qui raptus est vsque ad tertium cælum: vbi audiuit arcana verba quæ nota

licet homini loqui. 2. Corin. 1. ¶ De testimonio hominum de Christo legitur Actuū 10. Nos testes sumus: ait Petrus, omnium quæ fecit Iesus in regione Iudæorum & Hierusalem, quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc Deus suscitavit tertia die, & dedit eum manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo, nobis qui mâducauimus & bibimus cum illo, postquam resurrexit à mortuis, & præcepit nobis prædicare populo, & testificari quia ipse est qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum. Huic omnes prophætæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Testimoniū verò istud tam citò Deus confirmauit. Vnde subditur: Adhuc loquente Petro verba hæc, cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Testimoniū Petri de Christo habes similiter Mat. 16. Tu es Christus filius Dei viui. Et Ioānis 6. Ait Petrus: Nos credimus & cognouimus: quia tu es Christus filius Dei viui. ¶ Fidei nostræ testimonium dedit Angelus in Christi Conceptione. Lucæ 2. Item in eius Natiuitate. Lucæ 22. Ecce Angelus Domini stetit iuxta illos &c. Et post: Ecce euangelizo vobis gaudium magnū. Item, & facta est cum Angelo multitudo militiæ celestis exercitus. Item in resurrectione. Matthæi, Marci, & Lucæ vltim. Ioān. penult. Item in Ascensione. Actuum 1. ¶ Fides ista testimonium habet, & à domesticis, & ab extraneis. Exod. 8. Magi Pharaonis deficientes, in tertio signo compulsi sunt confiteri, Digitus Dei est hic. Deuteronom. 32. Non enim est Deus noster vt dij eorum, & inimici nostri sunt iudices. Et Matthæi 9. Videntes turbæ Christum mirabilia operantem, dixerunt: Nunquam sic apparuit in Israël. Et Ioānis 9. Illuminatus cæcus à natiuitate, dixit: A seculo non est auditum quòd quis aperuit oculos cæci nati. Et Ioānis 11. Ipsi pontifices & Pharisei dixerunt: quid facimus? quia hic homo multa signa facit: si dimittimus eum sic, omnes credent in eum. Et Iosephus, qui semper fuit Iudæus sapientissimus in veteri legē, qui captus fuit in vltima captiuitate Hierusalem facta per Titum & Vespasianū, tale testimonium dedit Christo: Fuit eisdem temporibus Iesus, sapiens vir, si tamen eum virum dicere fas sit. Erat enim mirabilium opetum effector, & doctor eorū qui libeter quæ ventura sunt audiunt, & multos ex gentibus sibi adiunxit. Christus hic erat. Item post crucem his qui ab initio eū dilexerant, apparuit eis iterum visus secundū quod prophætæ vel hæc vel alia de eo futura prædixerāt. Sed vsque in hodiernum diem

diem Christianorum qui ab eo dicti sunt, & nomen perseuerat
& genus. ¶ Hodie etiam fidei nostræ aliæ sectæ testimonium
perhibent eam post suam aliis præferendo. Vnde cum testimo-
nium quod pro se perhibent, nullū reputemus: testimoniū eorū
quod alicuius valoris est, pro fide nostra est. Item nobiles Phi-
losophi in his quæ de Deo noscibilia sunt, fidei nostræ testimo-
nium perhibēt: vt circa hoc, q̄ vna sit prima causa, & q̄ æterna
sit summæ potentia, summæ sapientia, summæ bonitatis. Vn-
de quantum ad ista fides nostra ex intimis Philosophiæ sumpta
est disciplinis, iuxta verbum Boëtij in præmio libri de Trini-
tate. ¶ Fidei etiam nostræ testimonium perhibet vniuersitas
creaturarū, quantum ad ea quæ de Deo cognoscibilia sunt. Hoc
enim q̄ vnus est mūdus, attestatur q̄ vnus sit Deus. Accedat quæ
cunq; vis creatura, & faciat aliū mundū tantū, & talē qualis est
iste mūdus, & dicā, Quia Deus est. Perpetuitas creaturarū atte-
statur æternitati creatoris, cū omnis causa potērior sit suo effe-
ctu. Magnitudo verò eius potētiæ, pulchritudo sapientia, utili-
tas creaturarū bonitati. ¶ Tertio potest ostēdi veritas fidei no-
stræ per hoc quod reuelationes, & prophetias habet. Reuelatio-
nes habuit ante legem: vt sub Noë, Abraham, & Iacob, vt pa-
ter ex lib. Genesis, quæ multiplicata sunt lege suscepta. Num.
12. Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione appa-
rebo ei, vel per somnium loquat ad eum. at non talis seruus
meus Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est: ore enim
ad eos loquor ei. Deuteronom. 4. Non est alia natio tam gran-
dis quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster
adest cunctis obsecrationibus nostris. Psal. Nō fecit taliter om-
ni nationi &c. Et Baruch 4. Beati sumus Israël: quia quæ pla-
cent Deo, nobis manifesta sunt. ¶ Prophetia quæ habet fides
nostra multum confirmant eā. Vnde cū Ioannes Baptista mi-
sisset discipulos ad certificandum eos de Christo, Matth. 11.
Dominus certificauit eos ostendendo prophetiā esse
impletam quam prædixerat Esaias de aduentu eius. Esaias 35.
Deus ipse veniet, & saluabit nos. Tunc aperientur oculi cæ-
corum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut ceruus
claudus, & aperta erit lingua mutorum. Vnde ait Dominus
discipulis Ioannis: Euntes renuntiate Ioanni quæ audistis
& vidistis, cæci vident, claudi ambulant &c. Item Esaias 41. Di-
cit Dominus ad deos non veros, Annuntiate quæ ventura
sunt in futurum, & sciemus quia dii estis vos. Reuelationes &
prophetia cum hac fide translatae sunt in ecclesiā collectam ex

gentibus: vt patet in reuelatione illa excellenti, de qua 2. Co-
rint. 12. quæ Paulo facta est vsque ad tertium cælum raptò. Et in Io-
anne, cui reuelata sunt tot myſteria, quæ in Apocal. continètur.
Iudæi verò modò nò habent reuelationes vel prophetias, quia
hanc fidẽ deseruerunt, ¶ Quarto per hoc, quòd fides noſtra di-
gniffima de Deo ſentit. Augu. Prudentum eſt æſtimare & fide-
lium quæ ſit fides purior & maiestate Dei dignior. Aliæ ſectæ
malè ſentiunt de Dei omnipotentia: ſicut qui negant Deum
poſſe corpora noſtra ſuſcitare, vel naturã noſtram potuiſſe ſu-
mere. Alij de eius bonitate, vt qui negant lapſos in peccatum
per penitentiam poſſe redire ad Deũ. Alij de eius iuſtitia: vt qui
negant Deum vindicatorũ peccata: aut qui dicunt eũ ſalẽ non
vindicaturũ æternaliter. Fides verò noſtra omnipentiã Dei
prædicat, & ſummã eius ſapientiam & bonitatẽ. ¶ Quintò per
hoc quòd fides noſtra de homine probabiliora ſentit, & quæ ma-
gis deceant creaturã rationalẽ. Dicit enim eum ad imaginẽ
Dei creatum. Genefis 1. Creauit Deus hominem ad imaginẽ &
ſimilitudinem ſuam. Ad ſimilitudinem etiam Dei monet viue-
re. Ephesi. 5. Eſtote imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi. & ad
gloriam ſimilẽ diuinæ gloria promittit peruenire. 1. Io. 3. Cha-
riſſimi nunc filij Dei ſumus, & nondum apparuit nobis quid
erimus. Scimus quoniã cum apparuerit, ſimiles ei erimus. Gens
Iudæorum & gens Mahometi ſentiũt indigna de Dei magni-
ficentiã, dum gens Iudæorũ ſperat ſolam affluentiam tẽpora-
lium à Deo, & gens Mahometi ſolas delicias corporales quan-
tum ex promiſſione legis corũ. Vtraque autẽ ſpes dicta videtur
eſſe hominũ, qui in vanum acceperunt animas ſuas. & ferè eſt
brutalis. Cũ anima inuiſibilis ſit, bonis inuiſibilibus remun-
rãda eſt: nec natura rationalis bonis ſe inferioribus beata fieri
poſteſt. Aug. Beatã vitam inuenitur: cũ id quod eſt hominis optimũ,
& amatur, & habetur, quod deterius eſſe quàm ipſe homo non
poſteſt: quiſquis quod ſeipſo deterius eſt, ſequitur, fiet ipſe dete-
rior. ¶ Fides etiã Chriſtiana hominem ad maiorẽ perfectionem
perducit, quantum ad Deum, & quantum ad proximũ: quãtum
ad Deũ, quia de Deo prædicat quæ maximum timorẽ Dei no-
bis incutiũt, & ad ſpem maximẽ erigunt, & Dei amorẽ in nobis
maximẽ accendũt. Oſtendit enim diſtinctiſſimam iuſtitiam Dei
in rebelles ipſius, & vindictã æternã mirã acerbitatis, quod
efficaciſſimum eſt ad timorẽ incutiendum. ¶ Item oſtendit li-
beralitatẽ Dei qua filio proprio propter nos nò pepercit, pro-
pter quod nullus locus deſperationis in nobis relinquitur.

Roma

Romano. 8. Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non cum illo omnia nobis donauit? Item beneficium redemptionis, quod est maior ignis ad accendendum cor nostrum, quam esset totus mundus ad accendendum corpus nostrum, si totus arderet, cordibus nostris immittit amorem: quid magis idoneum ad accendendum & inflammandum diuinum amorem in nobis? Non accenditur melius ignis quam igne: nec est maior ignis spiritualis amore quo filius Dei amauit nos. Io. 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis: quantum ad proximum: quia dilectionem iubet ad inimicos extendere, & nostra proximo communicare: & si necesse est, etiam animam pro eo ponere. Matt. 5. Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos &c. r. Io. 3. Qui habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? In eodem: In hoc cognouimus charitatem Dei: quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. ¶ Sexto per successum quem habuit populus qui hanc fidem suscepit, dum secundum eam vixit, & defectionem ipsius: vel dum fidem istam deseruit, vel dum secundum eam non vixit. Ut enim omittamus de aliis, quis sufficeret narrare nobiles triumphos quos habuit populus iste in paucis vincens infinitos: iuxta promissionem domini. Leuit. 26. Si in preceptis meis ambulaueritis &c. persequemini inimicos vestros, & corruent coram vobis: persequentur enim de vestris quinque centum alienos, & centum ex vobis decem millia. Quando autem male se habebant in fide, vincebantur. Leuit. 26. Quod si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata &c. corrueris coram hostibus vestris, & subiiciemini his, qui oderunt vos. Fugietis nemine persequente. Et paulo post: Terrebis vos sonitus folij volatis &c. Et Iosue 7. Non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleatur ex te qui contaminatus est hoc scelere. Deuteron. penul. Beatus es tu Israel, qui similis tui popule, qui saluaris in Domino: scutum auxilij tui, & gladius gloriæ tuæ Deus tuus. Item Iudi. 5. Deus coram pugnavit pro eis, & vicit, & non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit à cultura Domini dei sui. Quotiescunque autem præter ipsum Deum suum alterum coluerunt, dati sunt in prædam, & in opprobrium, & in gladium. Quotiescunque autem pœnituerunt se recessisse à cultura Dei sui, dedit eis Deus cæli virtutem resistendi. Quum igitur

tur fides Christiana tot habeat veritatis suæ argumenta, inexcusabiles sunt tot argumentis nolentes acquiescere, & merito puniuntur. Valde incredulus est, cui tot testimonia facere fidem non possunt. Valde ponderosus est vel valde debilis, quem tot appodiationes sustentare non sufficiunt. Nec mirum si offenditur prima veritas, quando tot pignoribus signorum vel aliarum probationum ei non creditur, cum paucioribus testibus crederetur vni Iudæo vel Saraceno. De punitione in fidelium, legitur Deuteron. 18. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, &c. Qui autem verba eius quæ loquetur in nomine meo audire noluerit, ego ultor existam. Quod verbum assumit Petrus Act. 3. dicens: Omnis anima quæ non audierit prophetam illum, exterminabitur de plebe. Eiusdē 4. Non est in alio aliquo salus, nec nomen est aliud sub cælo datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. & Io. 3. Qui non credit, iam iudicatus est: quia non credit in nomine vni geniti filij Dei. Hoc autem est iudicium, id est, causa damnationis, dicit August. quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines tenebras magis quam lucem, & eiusdē 8. Si non credideritis quia ego sum, moriemini in peccato vestro. Et eiusdē 15. Si non venissem, & locutus eis non fuisset, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Esa. 67. Gens, & regnum quod non seruiert tibi, peribit. Matt. vlt. Qui non crediderit, condemnabitur. Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei. 1. Cor. 14. Ignorans ignorabitur.

De commendatione Fidei.

CAP. IIIII.

Sequitur de commendatione Fidei. Notandum ergo quod fides Deo multum placet, diabolo displicet, homini multum prodest. de primo Ecclē. 1. Beneplacitum est Deo fides & mansuetudo. Hæ duæ virtutes multum placet Deo in homine: quia fides Deo subiicit intellectum, mansuetudo affectum: vnde Dominus hominem mansuetum & fidelem diligit quasi suum. Fides adeo placet Deo quod sine ipsa nihil placet ei. Hebræ. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. Omnes infideles filij iræ sunt. Vnde Io. 3. Qui incredulus est filio, non videbit vitam æternam, sed ira Dei manet super ipsum. Oculi diuinæ misericordiæ non respiciunt nisi vbi est fides. Vnde propitiatorium non excedit arcam. Exo. 25. Arca significat populum fidelem quæ propitiatio diuina non excedit. Remissio enim peccatorum non est extra fidem Ecclē. 1. Hier. 5. Domine oculi tui prospiciunt fidem. Vbi

amor